

QƏRBİ AZƏRBAYCAN: BÖYÜK QAYIDIŞA GEDƏN YOL

I BEYNƏLXALQ KONQRES

QACON23

23-24 noyabr 2023. NAXÇIVAN

www.konfrans.ndu.edu.az / qacon23@ndu.edu.az

Konqres Dəvət məktubu

Hörmətli Mirələkbər Seyidov,

23-24 noyabr 2023-il tarixdə Naxçıvan şəhərində keçiriləcək "Qərbi Azərbaycan: Böyük qayıdışa gedən yol" I Beynəlxalq Konqresinə göstərdiyiniz marağa görə sizə təşəkkürümüzü bildiririk.

Konqresə göndərdiyiniz "**Müstəqillik illərində Azərbaycanda aparılan elmi tədqiqatların (bir hissəsinin) "Qərbi Azərbaycana qayıdış"ımızda rolu və qarşıda duran vəzifələr**" adlı tezisiniz hakim qurum tərəfindən dəyərləndirilmiş və şifahi təqdimat üçün uyğun görülmüşdür. Şifahi təqdimatınız 8 dəqiqə vaxt nəzərdə tutulmuşdur.

Sizin iştirakınız və təqdimatınızla konqresin daha da zənginləşəcəyinə və elmi hədəflərinə çatacağına inanırıq.

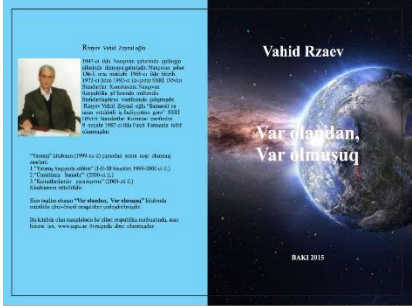
Uğurlarınızın davamını diləyirik.

Təşkilat Komitəsinin koordinatoru:

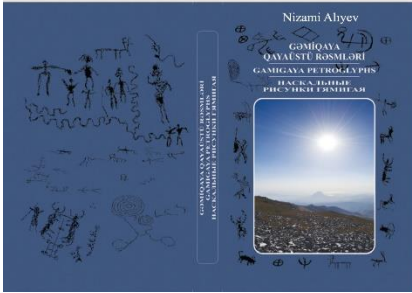
Elsevər Əsədov

Böyük Yaradan deyimlərini yazıya gətirdi: Rzayev Vahid Zeynal oğlu

"Səlnaməmiz olmayıb, ona görə də tariximiz yazıla bilmir."
Vahid Rzayev "Səlnaməmizi" yazıb - bunlar:
"Həzrəti Nuhla xilas və əRAzi", "Bürçəi ilk təqvimlərdir"
"Zər, Azər", "Qoç bürçündən başlayan ikinci həyat"

Spiral: Naxçıvanda "Gəmiqaya"da daş üzərində çox qədim təsvirdən.

Həzrəti Nuhun Naxçıvandakı məzar-məqəbrəsi

Məminə Xatun məqəbrəsi önündə "Açıq Səma" muzeyi

"Həzrəti İsa tarixi qələbəmizin sonra yaranan yeri reallaşdı və müəhim vəzifələrdən biri Qərbi Azərbaycanından qoçun düşmüş vətəndaşlarımızın üz yurdlarına qayıtmasına məzəlsizdir..."

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

QƏRBI
AZƏRBAYCANA
QAYIDIŞ
BEYNƏLXALQ
FESTİVAL / KONQRES

www.aqra.az
www.aqra.az/en
www.aqra.az/ru

23-24 NOYABR 2023

Əjdər Fərzəli
(1937-2011)

Tədqiqatçı-alim, gözəl şair, unudulmaz dost, gözəl ailə başçısı, filologiya elmləri namizədi(2007), AMEA-nın İmadəddin Nəsimi adına Dilşünarlıq İnstitutunun onomastika şöbəsinin böyük elmi işçisi Əjdər Əliş oğlu Fərzəliyev (Əjdər Fərzəli) 1937-ci il martın 23-də Ağcabədi şəhərində dünyaya göz açmış, 1956-cı ildə, universitetdə oxuduğu günlərdə ilk şeiri ilə yaradıcılığa başlamışdır.

Böyük Azərbaycanşünas Əjdər Fərzəlinin ümumilikdə 19 kitabı, 300-dən yuxarı elmi və elmi-populyar məqaləsi işıq üzü görmüşdür.

Tədqiqatçı 1976-cı ildən ömrünün son günlərinədək əsas gücünü "Gəmiqaya-Qobustan" abidələrinin tədqiqinə, araşdırılmasına sərf etmişdir.

Alim Gəmiqaya-Qobustan rəsmlərini ilk dəfə elmi-tarixi, müqayisəli və metodoloji cəhətdən sistemli şəkildə təhlil edib, bu qənaətə gəlmişdir ki, Gəmiqaya-Qobustan bu günədək elmə az məlum olan bir sivilizasiyanı təmsil edir. O, qədim Yunan, Hind, Misir, Şumer və başqa sivilizasiyalardan daha əvvəl yaranmış və özündən sonra gələn bütün mədəniyyətlərə-sivilizasiyalara çox güclü təsir göstərmişdir. Gəmiqaya-Qobustan mədəniyyəti bilavasitə Azərbaycan (oğuz) xalqına məxsusdur. Gəmiqaya-Qobustan abidələrinə istinadən Böyük daşqın və Nuhun gəmisi haqqında əfsanələr məhz Azərbaycanda yaranmış və buradan bütün dünyaya yayılmışdır.

Əjdər Fərzəlinin misilsiz kəşflərindən biri çoxşakilli-çoxşərəfli qədim Azərbaycan əlifbasını kəşf etməsidir. Alim ilk milli xəritəni də kəşf etmişdir. O, sübut etmişdir ki, Azərbaycan qədim və mükəmməl fonografik əlifbanın vətənidir və dünya əlifbalarının çoxu qədim Azərbaycan əlifbasından iqtibasla yaradılmışdır. O cümlədən: Feniqiya, Yunan-Latin, Hind, Slavyan-Kiril, Anqlo-saks, Alman, Etrusk-iber, Ərəb, Erməni, Mayya (Amerika) və başqa əlifbalar qədim Azərbaycan Gəmiqaya-Qobustan mənşəlidir. Alim sübut etmişdir ki, ilk Azərbaycan (oğuz) əlifbası-Ana əlifbamız 32 hərfdən (9 sait və 23 samit) səsədən ibarət olmuşdur. Məhz bu kəşf etdiyi əlifba sayəsində 440 sözü oxumuşdur.

Alim qayaüstü təsvirlərə əsasən, musiqi alətlərini aşkara çıxarmış, beləliklə, musiqinin, muğamın bəşiyinin məhz Azərbaycan olduğunu, Gəmiqaya-Qobustan mədəniyyətinin bilavasitə Azərbaycan (oğuz) xalqına məxsus olduğunu sübut etmişdir.

Əjdər Fərzəlinin tədqiqatları Azərbaycan tarixinə yeniliklər gətirmişdir. Söy kökümüzü araşdırmaq üçün bundan sonra Əjdər müəllimin kitablarına daha çox ehtiyac yaranacaqdır. Bunu tarix və zaman göstərəcəkdir. Onun tədqiqatları Vətənimizin ulu mədəniyyətinin öyrənilməsi yolunda geniş bir ciğr açdı.

Gəmiqaya-Qobustan mədəniyyəti bilavasitə Azərbaycan xalqına məxsusdur.

Azərbaycan qədim və mükəmməl fonografik əlifbanın vətənidir.

Gəmiqaya Qobustan rəsmlərinə əsasən demək olar ki, Böyük daşqın və Nuhun gəmisi haqqında əfsanələr Azərbaycanda yaranmış və buradan dünyaya yayılmışdır.

Aparadığımız

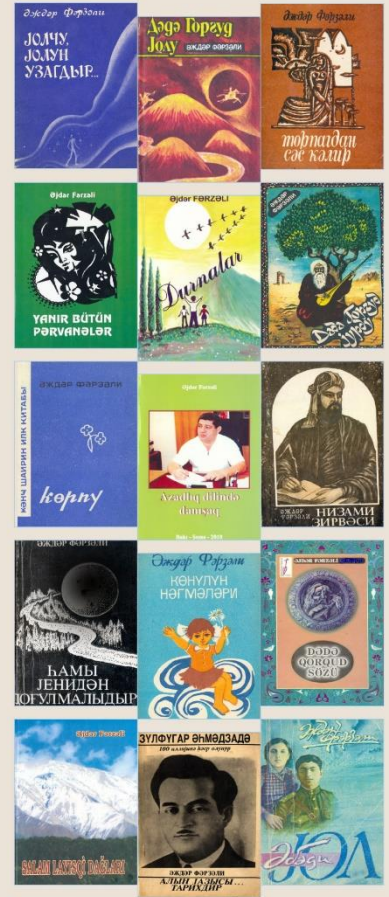
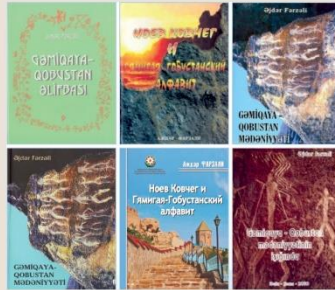
təhlillər, müqayisələr sübut edir ki, dünya əlifbalarının çoxu qədim Azərbaycan əlifbasından iqtibasla yaradılmışdır. O cümlədən: finikiya, yunan-latın, hind, slavyan-kiril, anqlo-saks, german, etrusk-iber, ərəb, erməni, mayya (Amerika) və b. əlifbalar qədim Azərbaycan Gəmiqaya-Qobustan mənşəlidir.

Orxon-Yenisey

Gəmiqaya-Qobustan mənşəli və onunla eyni sistemli əlifbadır; o, başlanğıc mərhələdə heç də 36 yox. Gəmiqaya-Qobustan kimi: 32 hərfdən, 9 sait və 23 samitdən ibarət olmuşdur.

Gəmiqaya -

Qobustan mədəniyyəti Azərbaycanındır və bilavasitə Azərbaycan (türk) xalqına məxsusdur. Onun yaradılmasında və yaşadılmasında Azərbaycanın bu günkü sakinlərinin: ulu babalarının xidmətləri olmuşdur.

NAXCIVAN MUXTAR RESPUBLİKASINDA
AZERBAIJAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN
SƏLƏHIYYƏTLİ NƏMAYƏNDƏLİYİ

AZERBAIJAN RESPUBLİKASI
ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ

NAXCIVAN
DÖVLƏT UNIVERSİTETİ

QƏRBI AZERBAIJAN
İCMASI

"QƏRBI AZERBAIJAN QAYIDIŞ"
FESTİVAL-KONQRES

NAXCIVAN ŞƏHƏRİ
23-24 NOYABR 2023-CÜ İL

SERTİFİKAT

MİRƏLƏKBƏR SEYİDOV

23-24 noyabr 2023-cü il tarixlərində Naxçıvan şəhərində keçirilən
"Qərbi Azərbaycan qayidiş" festivalında və "Qərbi Azərbaycan qayidişə
gedən yol" konqresində iştirakına görə təltif olunur.

Tarix

23-24 noyabr 2023-cü il

Elbrus İSAYEV

Təşkilat komitəsinin sədri

CERTIFICATE

of Participant

This certificate is presented to

Mirələkbər Seyidov

In oral and technical presentation, recognition and appreciation of research contributions to

“1. INTERNATIONAL ŞİRVANŞAHLAR SCIENTIFIC RESEARCHES AND INNOVATION CONGRESS”

23-24, November 2024, Azerbaijan

with the paper entitled

“Müstəqillik illərində Azərbaycanda aparılan elmi tədqiqatların bir hissəsinin “Qərbi Azərbaycana qayıdış”ımızda, Zəngəzur dəhlizinin açılmasında, türk dünyasında rolu və qarşıda duran vəzifələr.”

Assoc. Prof. Dr. EBÜLFƏZ EZİMLİ
Head of the Congress Organizing Committee

CERTIFICATE

of Participant

This certificate is presented to

MİRƏLƏKBƏR SEYİDOV

In oral and technical presentation, recognition and appreciation of research contributions to

“1. INTERNATIONAL ŞİRVANŞAHLAR SCIENTIFIC RESEARCHES AND INNOVATION CONGRESS”

23-24, November 2024, Azerbaijan

with the paper entitled

“AZƏRBAYCANDA GƏMİQAYA RƏSMLƏRİ ÜZRƏ TƏDQIQİLƏR VƏ YENİ ELMİ QƏNAƏTLƏR”

Assoc. Prof. Dr. EBÜLFƏZ EZİMLİ
Head of the Congress Organizing Committee

CERTIFICATE

of Participant

This certificate is presented to

MİRƏLƏKBƏR SEYİDOV

In oral and technical presentation, recognition and appreciation of research contributions to

“1. INTERNATIONAL ŞİRVANŞAHLAR SCIENTIFIC RESEARCHES AND INNOVATION CONGRESS”

23-24, November 2024, Azerbaijan

with the paper entitled

“Naxçıvanın, İçərişəhərin, Qız qalasının, Şirvanşahlar sarayının

Azərbaycanda, türk dünyasında, dünyada önəmi”

Assoc. Prof. Dr. EBÜLFƏZ EZİMLİ
Head of the Congress Organizing Committee

CERTIFICATE

of Participant

This certificate is presented to

NİZAMİ ALİYEV

In oral and technical presentation, recognition and appreciation of research contributions to

“1. INTERNATIONAL ŞİRVANŞAHLAR SCIENTIFIC RESEARCHES AND INNOVATION CONGRESS”

23-24, November 2024, Azerbaijan

with the paper entitled

“AZƏRBAYCANDA GƏMİQAYA RƏSMLƏRİ ÜZRƏ TƏDQIQILƏR VƏ YENİ ELMİ QƏNAƏTLƏR”

Assoc. Prof. Dr. EBÜLFƏZ EZİMLİ
Head of the Congress Organizing Committee